

Sogne paa Den og ved hvilke kun Hartkornseierne ere tillagte Rodder i Udmærkerne, medens derimod Udbyggerne ingen Anpart have erholdt, maae herefter ansees som ugheldige.

Dersom man nu vilde overlade Parterne selv at ordne de høist forviklede Forhold, er der al mulig Udfigt til, at der vil opstaae en heel Række af Processer deels imellem Hartkornseierne og Udbyggerne i de forskjellige Sogne og deels imellem Grupper og enkelte Personer i enhver af disse Klasser. Den af Høiesteret affagte Dom handler nemlig ikkun om Aaker Sogns Udmærksjorder og gjælder ikke engang mod alle Hartkornseierne i dette Sogn, idet Sagen er bleven afviist for deres Bedkommende, som ikke befandtes at være lovligen stævned. Mod disse maatte Sagen derfor forfølges under et nyt Søgmaal, ligesom Sager maatte anlægges af Udbyggerne i de øvrige Sogne mod Hartkornseierne.

Dernæst bestemmer Dommen ikke, hvor stor en Deel der skal tillægges Udbyggerne af Udmærkerne. Det er imidlertid dette Punkt, der maa antages at ville foranledige de fleste Tvistigheder ligesom det ogsaa vil frembyde næsten uovervindelige Vanskeligheder ved enhver Ordning af Forholdet, som gaaer ud paa en Deling af Udmærksjorderne, idet det ikke synes muligt at angive det Forhold, hvorefter der ved en Udskiftning skal tildeles enhver Parthaver især Bederlag for den Andeel, han har i Fællesskabet. Medens det i Præmisserne til den af Lands-overretten affagte Dom i den omhandlede af Aaker Sogns Udbyggere anlagte Sag er udsat, at de enkelte Berettigedes Andele ville være at bestemme i Forhold til den tidligere Brugsræt, der var eens for Alle, og ikke i Forhold til Omfanget af den Brug, der af de Berettigede faktisk er øvet, og at altsaa enhver Parthaver skulde tillægges ligesom Andeel i Udmærkerne, synes man af den Maade, hvorpaa Høiesteret har begrundet den affagte Dom, nemlig alene paa den af Udbyggerne tidligere udøvede Brugsræt, at kunne udlede, at denne Ræt, saafremt Spørgsmaalet havde foreligget, vilde have statureret, at Parthorholdet skal bestemmes ved den faktisk udøvede Brugsræt.

Men det vil let sees, hvormange Vanskeligheder en saadan Deling vilde frembyde. Til at bestemme det Forhold, hvori Hartkornseierne og Huusmændene hver for sig have udøvet Brugsretten er der nemlig ingen anden Vej end at forsøge at reducere den Fordeel, enhver af disse Parter har haft, til Peng. Denne Beregning vil man imidlertid ikke være istand til at udføre med den fornødne Nøiagtighed, da der herved maa tages Hensyn til Forholdene som de være paa en Tid, der ligger meget langt tilbage, hvad enten man vil gaae ud fra det Tidspunkt, da den Kgl. Resol. af 30 Mai 1832, ved hvilken Udskiftningen først blev bestemt, udkom, eller da Delingen blev endelig fastsat ved Resol. af 25 Mai 1842, eller man vil gaae frem til Aaret 1848, da Udskiftningen mellem Sognene blev endt, og Beregningerne maatte saaledes bygges paa et Skjon, der nødvendigviis maatte støtte sig til høist usikre Forudsætninger saavel om Omfanget som om Værdien af den Brugsræt, der har været udøvet af enhver af Hovedparterne.

Selv om man imidlertid desuagtet paa en eller anden Maade vilde bestemme et Delingsforhold mellem de to Hovedparter, Hartkornseierne og Udbyggerne, vilde der dog opstaae en Mængde meget tvivlsomme Spørgsmaal ved Afgjørelsen af, hvilke Personer der skulle medtages i den sidste Klasse som berettigede til Anpart i Udmærkerne. I den oftnævnte Høiesteretsdom er Udbyggernes Ræt til saadan Anpart navnlig begrundet paa, at de have benyttet disse Jorder ligesom Hartkornseierne, men der maa dog antages tillige at være lagt nogen Vægt paa, at den Paagældende selv eier et Huus, om det end er opført paa anden Mands Grund, og at han maa betragtes som en af Sognets faste Beboere. Selv om man imidlertid vil fastholde disse Betingelser, vil man ikke kunne undgaae at komme til Resultater, som synes mindre heldige. Overgangen fra den største til den mindste Eiendom paa Bornholm er nemlig saa gradviis nedstigende, at ingen Grandse kan paavises i Henseende til Størrelsen, som adskiller dem; men de mindste Eiendomme ere nogle meget ringe Stykker, som oftest